

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ**

ՎԼԱԴԻՍԻՐ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ

**ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԵՎ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԻ
ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ**

(XVIII դարի կես – XX դարի սկիզբ)

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ «ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

2010

ՀՏԴ 941(479.25)

ԳՄԴ 63.3(2Հ)

Բ 358

Գիրքը տպագրվում է պետական պատվերով

Հրատարակվում է

ՀՀ ԳԱԱ գիտահրատարակչական խորհրդի և

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի

գիտական խորհրդի որոշմամբ

Բարխուդարյան Վ.Բ.

Բ 358

Մոսկվայի և Պետերբուրգի հայկական գաղութների պատմություն (XVIII դ. կես – XX դ. սկիզբ). – Եր.: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն, 2010. – 420 էջ:

Աշխատության մեջ լուսաբանվում են Ռուսաստանի մայրաքաղաքների հայկական համայնքների պատմությունը, նրանց կապերը մայր հայրենիքի հետ, նրանց որոշակի ներդրումը հայոց կրթության, գիտության ու արվեստի պահպանման և զարգացման ասպարեզում, հայ-ռուսական մշակութային կապերում XVIII դ. կեսից մինչև XX դ. սկիզբն ընկած ժամանակահատվածում:

Մենագրությունը հասցեագրված է գիտության ու կրթության ոլորտի աշխատողներին և ընթերցող լայն հասարակայնությանը:

ՀՏԴ 941(479.25)

ԳՄԴ 63.3(2Հ)

ISBN 978–5–8080–0809–0

© ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն, 2010 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Երկու խոսք	3
<i>Գլուխ առաջին</i>	
Հայկական գաղութների առաջացումը Մոսկվայում և Պետերբուրգում	11
1. Հայերի կապերը Մոսկվայի հետ	11
2. Մոսկվայի հայկական համայնքի ձևավորումը	25
3. Պետերբուրգի հայկական համայնքի ձևավորումը	44
<i>Գլուխ երկրորդ</i>	
Մայրաքաղաքների համայնքների ներքին կյանքը	65
1. Եկեղացական խորհուրդը	65
2. Եկամուտներն ու ծախսերը	92
3. Բնակչությունը	101
<i>Գլուխ երրորդ</i>	
Հայկական համայնքները հասարակական-քաղաքական և սոցիալական կյանքի ոլորտում	116
1. Քաղաքական մաքառումների քառուղիներում	116
2. Հայ-ռուսական հասարակական կապերի ոլորտում	162
3. Սոցիալ-տնտեսական կապեր հայրենիքի հետ	195
<i>Գլուխ չորրորդ</i>	
Մշակույթ	214
1. Կրթություն	216
2. Գիտություն	266
3. Գրականություն և մամուլ	301
4. Արվեստ	314
Վերջաբանի փոխարեն	332
Հավելված. վավերագրեր	339
Անվանացանկեր	419
Անձնանուններ	419
Տեղանուններ	444